

Stichting Vrijschrift.org
Trekwei 7, 8711 GR Workum, The Netherlands
office@vrijschrift.org, +31 515 54 34 34

Reactie van Vrijschrift op de consultatie over het Europese Richtlijnvoorstel Verweesde Werken

31 augustus 2011

Vrijschrift juicht het toe dat de Europese Unie eindelijk regelgeving begint te ontwikkelen ter zake van het nijpende probleem van de verweesde werken. Vrijschrift beschouwt het probleem van de verweesde werken als één van de grootste uitdagingen op het gebied van kunst en cultuur van deze tijd. Er dreigt namelijk een zwart gat in onze geschiedenis te ontstaan als gevolg van de disproportionele reikwijdte van auteursrechten. In dat licht is Vrijschrift echter van mening dat deze concept-richtlijn op meerdere fronten, hoezeer ook dit op zich al een verbetering is, kansen laat liggen om deze culturele ramp van ongekennde proporties af te wenden.

Vrijschrift kan zich dan ook in zoverre vinden in het voorstel van de Europese Commissie dat het een verbetering is van de huidige situatie, maar dat er meer mogelijk is. En wel ter zake van de volgende onderwerpen:

Algemeen

In zijn algemeenheid heeft Vrijschrift de voorkeur voor een meer fundamentele oplossing door de duur van het auteursrecht terug te brengen tot de (reeds te lange) minimumduur van de Conventie van Bern met als overgangsregeling een registratiestelsel voor rechthebbenden van bestaande werken ouder dan vijftig jaar welke deze werken nog steeds wensen te exploiteren.

Een andere, eveneens met de Conventie van Bern verenigbare oplossingsrichting is om een registratieverplichting toe te voegen aan de reeds bestaande vormvereisten voor de overdracht van auteursrechten. Dit zou het probleem voor de toekomst tot meer hanteerbare proporties terug kunnen brengen omdat de rechthebbenden dan altijd identificeerbaar zijn.

Relatie met ACTA (Anti-Counterfeiting Trade Agreement)

Met betrekking tot art 5 stellen wij dat een beperking van rechtsmiddelen gepast is, na het vervallen van de status van verweesd werk. In de VS is door de onderzoeksafdeling van het Huis van Afgevaardigden vastgesteld dat Amerikaanse wetgevingsplannen met betrekking tot verweesde werken in strijd zijn met ACTA. Om te voorkomen dat ACTA een oplossing voor verweesde werken blokkeert dient een dergelijk

Artikelsgewijs commentaar

Artikel 1: Reikwijdte en toepassingsgebied

Het voorstel miskent dat niet alleen de in het voorstel genoemde instellingen dragers zijn van cultureel erfgoed. Ook de herinterpretatie door ontlening aan bestaande werken bij de creatie van nieuwe culturele uitingen is een belangrijke rol. Op basis van dit voorstel is het nog steeds niet mogelijk voor bijvoorbeeld een documentairemaker om verweesde filmwerken uit de eerste helft van de vorige eeuw integraal te verwerken in een documentaire. Of de verfilming van oude romans waarvan door onduidelijkheden met betrekking tot de verdeling van de auteursrechten onduidelijk is wie nu toestemming zou moeten verlenen blijft onmogelijk.

Ook de inperking tot werken die voor het eerst in een lidstaat zijn gepubliceerd of uitgezonden miskent de omvang van dit probleem. Er is een weelde aan werken die bijvoorbeeld in (nu voormalige) koloniën van lidstaten voor het eerst zijn gepubliceerd of uitgezonden. De onmogelijkheid om toestemming van de rechthebbenden te verwerven is veelal sterker aanwezig bij werken die elders ter wereld voor het eerst zijn gepubliceerd of uitgezonden.

Voorts is Vrijschrift van mening dat er een onnodig kunstmatig onderscheid wordt gemaakt tussen de diverse typen instellingen en de soorten werken. De categorieën 1 en 2 van lid 2 van artikel 2 worden nu als wederzijds uitsluitend geformuleerd terwijl overlap heel wel mogelijk is.

Artikel 2: Verweesde werken

Vrijschrift is van mening dat een werk met meerdere rechthebbenden waarvan slechts een deel van de rechthebbenden is geïdentificeerd en opgespoord als verweesd moet worden beschouwd voorzover de overige rechthebbenden niet geïdentificeerd of opgespoord kunnen worden na zorgvuldig onderzoek en de wel geïdentificeerde en opgespoorde rechthebbenden wel degelijk hun toestemming hebben verstrekt.

Artikel 3: Zorgvuldig zoeken

Vrijschrift is van mening dat voor diverse categorieën van werken een zoekplicht per werk onhanteerbaar is. Met name kranten en tijdschriften bevatten een dusdanige veelheid van werken (denk bijvoorbeeld aan individuele advertenties op één pagina) dat dit een onredelijke belasting is.

Ter zake van het publiceren van de resultaten van het zorgvuldig zoeken pleit Vrijschrift voor een meer concrete regeling waarin een dergelijke publicatieplicht ook het online toegankelijk maken van dergelijke resultaten met behulp van een open standaard omvat. Het formuleren van een dergelijke open standaard kan waarschijnlijk heel wel aan de in artikel 1 genoemde instellingen overgelaten worden, deze hebben de meeste expertise op dit terrein.

Artikel 5: Einde van de status van een verweesd werk

Artikel 5 bepaalt dat een rechthebbende van een als verweesd werk beschouwd werk te allen tijde de mogelijkheid heeft een einde te stellen aan de status van verweesd werk. Dit maakt bibliotheken, en bij uitbreiding, filmmakers, etc, kwetsbaar voor verboden en schadevergoedingen. Een beperking van rechtsmiddelen is gepast, ook na het einde van de status van verweesd werk. De door de Verenigde Staten gekozen oplossing om een verbod op publicatie onmogelijk te maken nadat een werk ooit de status van verweesd werk heeft gekregen spreekt ons in dit opzicht veel meer aan.

Artikel 6: Toegestane gebruikswijzen van verweesde werken

Zoals reeds bij artikel 1 is opgemerkt ziet Vrijschrift geen redenen om hergebruik van verweesde werken onmogelijk te maken.

Over Vrijschrift

Vrijschrift werkt aan bewustwording van de economische en maatschappelijke betekenis van vrije kennis en cultuur voor onze samenleving. Vrijschrift heeft een beschermende en bevorderende rol. Enerzijds zorgt vrije informatie voor meer concurrentie en een betere marktwerking omdat monopolievorming wordt tegengegaan. Anderzijds levert vrije kennis en vrije cultuur hindernisloze toegang tot die informatie op en dat dient de ontwikkeling van de mensheid rechtstreeks. Daarnaast is Vrijschrift bezorgd over de aantasting van privacy door wetgevers. Internationaal werkt Vrijschrift samen met de Foundation for a Free Information Infrastructure, de Free Software Foundation Europe, Project Gutenberg, European Digital Rights en vele andere organisaties.